

16. Новицький А.М. Правове регулювання інституціоналізації інформаційного суспільства в Україні : [монографія] / А.М. Новицький. – Ірпінь : НУ ДПС України, 2011. – 444 с.
17. Пилипчук В.Г. Феномен інформації: історико-правові та філософські аспекти / В.Г. Пилипчук, О.П. Дзьобань // Інформація і право. – 2015. – № 1 (13). – С. 5–14.
18. Цимбалюк В.С. Телекомунікаційне право як підгалузь інформаційного права України / В.С. Цимбалюк // Актуальні проблеми національного законодавства : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конфер. (18 жовтня 2016 р.). – Вип. 53. – Кропивницький, 2016. – С. 93–95.
19. Цимбалюк В.С. Інформаційне право (основи теорії і практики) : [монографія] / В.С. Цимбалюк. – К. : Освіта України, 2010. – 388 с.
20. Цимбалюк В.С. Інформаційне право: концептуальні положення до кодифікації інформаційного законодавства : [монографія] / В.С. Цимбалюк. – К. : Освіта України, 2011. – 426 с.
21. Цимбалюк В.С. Співвідношення мас-медіа права та телекомунікаційного права як підгалузей інформаційного права / В.С. Цимбалюк // Актуальні правові та гуманітарно-економічні проблеми в період реформування демократичного суспільства : зб. тез V Всеукр. наук.-практ. конфер. (2 грудня 2016 р.). – Кіровоград : ПВНЗ КІДМУ КПУ, 2016. – С. 306–309.
22. Сфера зв'язку та інформаційних технологій в Європейському Союзі та в Україні: особливості правового регулювання. – К. : Центр учб. літ-ри, 2007. – 156 с.

УДК 342.9

САВЧЕНКО Ю.І.

МЕЖІ НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ НА ЗАПИТ У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ КОНТРОЛЬ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Стаття присвячена аналізу та визначенню меж надання інформації на запит у практичній діяльності суб'єктів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, відповідно до норм законодавства України.

Ключові слова: суб'єкти, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, запит на публічну інформацію, адвокатський запит, розпорядник інформації, службові особи.

Статья посвящена анализу и определению границ предоставления информации на запрос в практической деятельности субъектов, осуществляющих контроль за соблюдением налогового законодательства, в соответствии с нормами законодательства Украины.

Ключевые слова: субъекты, осуществляющие контроль за соблюдением налогового законодательства, запрос на публичную информацию, адвокатский запрос, распорядитель информации, служебные лица.

The article is devoted to the analysis and definition of the boundaries of providing information on request in the practical activity of entities exercising control over the observance of tax legislation, in accordance with the norms of the legislation of Ukraine.

Key words: entities exercising control over the observance of tax legislation, request to the public information law request, information administrator, office person.

© САВЧЕНКО Ю.І. – аспірант кафедри адміністративного права і процесу (Університет державної фіскальної служби), старший інспектор з особливих доручень відділу кадрової роботи (Головне управління внутрішньої безпеки Державної фіскальної служби України)

Вступ. В умовах рівноправного партнерства України у світовій спільноті, переходу до інформаційного суспільства, в якому інформація є найважливішим ресурсом держави та її органів, значної ваги набувають питання застосування норм законодавства у сфері доступу та надання інформації та копій документів. Це безпосередньо стосується діяльності всіх органів виконавчої влади, до системи яких належить і Державна фіскальна служба України. Адже ефективне управління інформаційною діяльністю передбачає чітке додержання норм законодавства у наданні визначеного обсягу інформації та документів на запит громадян та юридичних осіб.

Процеси управління інформаційною діяльністю в державних органах на сучасному етапі передбачають правову регламентацію інформаційної відкритості. Адже діяльність держави та її органів як у центрі, так і на місцях супроводжується зазначеною діяльністю в результаті здійснення цими органами завдань та функцій, які на них покладені.

Доступ до ресурсів органів державної влади дає можливість здійснювати втручання з боку суспільства в діяльність цих органів та може призвести до небажаного розповсюдження інформації.

Питання визначення особливостей застосування норм законодавства у сфері доступу та надання інформації у практичній діяльності суб'єктів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, сьогодні досліджено поверхнево.

У зв'язку з цим важливе значення має дослідження меж та проблем додержання норм законодавства у наданні інформації на запит громадян та юридичних осіб.

Постановка завдання. Мета статті полягає у визначенні меж надання інформації на запит у практичній діяльності суб'єктів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, з метою підвищення ефективності функціонального складника у діяльності таких органів.

Результати дослідження. Аналіз правових відносин з приводу отримання інформації є об'єктом досліджень вітчизняних вчених І.В. Арістової, К.І. Белякова, В.М. Брижка, А.І. Марущака, Р.А. Калюжного, О.М. Кохановської, О.В. Петришина, В.Г. Филипчука, О.О. Погрібного, В.П. Тихого, В.С. Цимбалюка, М.Я. Швеця, А.Л. Садовської, В.Я. Мацюка та ін.

Зазначені науковці розглядали питання регулювання інформаційних відносин як гарантію права громадян на доступ до інформації, оскільки це гарантія реалізації багатьох інших прав і свобод громадян, присвячували публікації визначенню процедури та комунікацій між органами державної влади та населенням.

Так, А.Л. Садовська зазначала, що доступ до публічної інформації слугує основою налагодження ефективних комунікацій між органами державної влади та населенням. Крім того, влодіння суспільно значущою інформацією про державну політику дає змогу громадянину бути не пасивним спостерігачем у вирішенні місцевих проблем, обговоренні проектів нормативно-правових актів, проведенні державних реформ, а стати їх співтворцем і учасником. У результаті це дасть змогу враховувати інтереси різних соціальних груп під час прийняття важливих суспільно політичних рішень, підвищити обізнаність громадян про проведення місцевої та державної політики, зменшити соціальну напругу.

В.Я. Мацюк, досліджуючи питання інформаційної діяльності у прийнятті управлінських рішень в органах ДФС, зазначав, що без інформаційного обміну неможливо налагодити ефективну взаємодію між владними структурами, а також належним чином підвищити ефективність та якість вироблення і прийняття рішення. Невизначеність правової основи діяльності різних суб'єктів призводить до інформаційного монополізму окремих структур на інформаційні ресурси, які створюються та використовуються суб'єктами, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства під час виконання службових завдань та обов'язків [7, с. 115].

Виникнення інформаційних правовідносин пов'язане з виданням нормативних і індивідуальних актів, тобто виникненням їх юридичних підстав, а також із наявністю необхідних умов для правомірних вольових дій або утримання від неправомірних дій їх учасників [6, с. 265].

Принципи відкритості та прозорості управління інформаційною діяльністю в органах, що здійснюють контроль за дотриманням податкового законодавства, тісно пов'язані з довірою громадян до державних органів.

Статтями 6 та 19 Конституції України передбачено, що органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їхні посадові особи діють у межах повноважень та у спосіб, визначені Конституцією та законами України [1].

Суб'єкти, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, у повсякденній діяльності стикаються з проблемою визначення меж надання інформації з метою уник-

нення її витоку. Зазначена проблема постає під час розгляду запитів на отримання публічної інформації, адвокатських та інших запитів державних органів, підприємств, установ, організацій.

Прийняття низки нормативних актів дало змогу реалізувати право громадян на доступ до інформації та інформаційних ресурсів державних органів, зокрема Закон України «Про доступ до публічної інформації» став дієвим інструментом наближення громадян до інформаційних відносин суб'єктів владних повноважень і навпаки, що привело до активізації громадянського суспільства [2].

Законодавче врегулювання права на доступ до публічної інформації має конституційні засади, зокрема стаття 34 Конституції України гарантує свободу думки та слова. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Згідно зі статтею 38 Конституції України громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, надсилати індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб [1].

Відповідно до статті 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації» запит на інформацію – це прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні [2].

Законодавством України забезпечується доступ до інформації шляхом надання інформації за запитом на інформацію.

Крім того, як зазначено у Довідці про вивчення та узагальнення практики застосування адміністративного суду України від 30 вересня 2013 р. № 11, визначальним для публічної інформації є те, щоб вона була заздалегідь готовим, зафіксованим продуктом, отриманим або створеним лише суб'єктом владних повноважень у процесі виконання своїх обов'язків.

Також необхідно зазначити, що задоволення запиту не вимагає створення нової інформації та не потребує проведення аналітичної роботи.

Враховуючи викладене, суб'єкти, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, надають наявну інформацію лише у розумінні статті 1 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Зазначасмо, що нині законодавством спрощено процедури подання запитів і терміни, а саме: постановою Уряду затверджені форма та порядок, якими передбачено максимально спрощену процедуру подання запиту поштою, електронною поштою, телефоном чи факсом [5].

Так, в Україні запитувач має отримати відповідь на запит не пізніше п'яти днів. Розпорядник інформації може продовжити термін розгляду запиту до 20 робочих днів з обґрунтуванням та повідомленням про таке продовження запитувача письмово не пізніше п'яти робочих днів з моменту надходження запиту.

Водночас чинним законодавством передбачено, що публічна інформація може бути і з обмеженим доступом (конфіденційна, таємна, службова).

У запитках про доступ до публічної інформації, як правило, запитувачами інформації висловлюється бажання отримати відповідь поштою, на що розпорядники інформують, що відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» запитувана інформація у кількості понад десять сторінок друкованого тексту відправляється лише після сплати відповідного рахунку, якому присвоюється дата та номер і який відправляється разом із відповіддю, на відшкодування фактичних витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію згідно з вимогами наказу Міністерства фінансів України від 26 червня 2013 р. № 611 «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ», зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 липня 2013 р. за № 1214/23746.

Низку прав громадянам надає й реалізація статті 23 Закону України «Про доступ до публічної інформації», якою передбачено право запитувача на оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації. Згідно з цією статтею запитувач має право оскаржити відмову в задоволенні запиту на інформацію; відстрочку задоволення запиту на інформацію; ненадання відповіді на запит на інформацію; надання недостовірної або неповної інформації; несвоєчасне надання інформації; невиконання розпорядниками обов'язку оприлюднювати інформацію відповідно до статті 15 зазначеного Закону; інші рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації, що порушили законні права та інтереси запитувача.

Також одним зі способів отримання інформації від органів державної влади, в тому числі і від суб'єктів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, є подання в порядку статті 24 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокатського запиту [3].

Адвокатський запит – письмове звернення адвоката до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадських об'єднань про надання інформації, копій документів, необхідних адвокату для надання правової допомоги клієнту.

Необхідно зазначити, що адвокатський запит не може стосуватися надання пропозицій, консультацій і роз'яснень вимог чинного законодавства.

Відповідно до частини другої статті 24 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи, керівники підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, яким направлено адвокатський запит, зобов'язані не пізніше п'яти робочих днів із дня отримання запиту надати адвокату відповідну інформацію, копії документів, крім інформації з обмеженим доступом і копій документів, у яких міститься інформація з обмеженим доступом [3].

Але, якщо адвокатський запит стосується надання значного обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних, строк розгляду адвокатського запиту може бути продовжено до двадцяти робочих днів з обґрунтуванням причин такого продовження, про що адвокату письмово повідомляється не пізніше п'яти робочих днів із дня отримання адвокатського запиту.

Деколи звернення адвоката до суб'єктів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, стосується надання відомостей та копій документів, що містять інформацію з обмеженим доступом, зафіксовану в облікових документах. Наприклад, надання інформації про службову діяльність. Вважається, що документи із зазначеною інформацією на підприємстві є важливими документами управлінського процесу.

До основних документів з особового складу належать накази про прийняття, переведення та звільнення працівників (первинні документи з обліку чисельності працівників), особові справи (ведуться на керівників, спеціалістів і матеріально відповідальних працівників), штатно-посадова книга, книга руху кадрів тощо.

Але необхідно зазначити, що відповідно до частини третьої статті 8 Закону України «Про державну таємницю» інформація про особовий склад органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, належить до інформації з обмеженим доступом.

Абзац сьомий частини першої статті 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» зазначає, що оперативно-розшукова діяльність здійснюється оперативними підрозділами податкової міліції.

Отже, інформація про суб'єктів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, зокрема працівників податкової міліції, які здійснюють оперативно розшукову діяльність та займають посади, перебування на яких становить державну таємницю, є інформацією з обмеженим доступом та розголошенню не підлягає.

З урахуванням викладеного необхідно зазначити, що необґрунтована відмова в наданні інформації на адвокатський запит або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, тягнуть за собою відповідальність, установлену законом, крім відмови в наданні інформації з обмеженим доступом.

Що ж стосується надання інформації та копій документів під час здійснення кримінального провадження, то воно здійснюється у порядку, встановленому кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України).

Відповідно до частини 1 статті 9 КПК України під час кримінального провадження суд, слідчий суддя, прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий, інші службові особи органів державної влади зобов'язані неухильно додержуватися вимог Конституції України, цього Кодексу, міжнародних договорів, згода на які надана Верховною Радою України, вимог інших законодавчих актів [4].

Крім того, статтею 84 КПК України встановлено, що доказами у кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд установлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Тобто доказами можуть бути документи, які, по-перше, отримані у встановленому КПК України порядку, по-друге, на підставі вказаних документів встановлюються факти та обставини, що мають значення для справи, а тому мають бути безпосередньо пов'язані з об'єктом або суб'єктом злочину.

Враховуючи викладене, необхідно зауважити, що, витребуючи від суб'єктів, що здійснюють контроль за додержанням норм законодавства, інформацію, що зазначена в копіях докумен-

тів, службові особи – запитувачі документів – не вказують на те, яке значення для досудового розслідування та встановлення істини у кримінальному провадженні мають зазначені документи і взагалі яке відношення запитувані документи мають до кримінального провадження.

Службові особи, що витребують документи, як на підставу надсилання вимоги про надання документів посилаються на частину 2 статті 93 КПК України, відповідно до якої сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених цим Кодексом, але зазначена норма визначає способи збирання доказів стороною обвинувачення, при цьому не встановлює прав та повноважень. Порядок реалізації повноважень (правова процедура) слідчого щодо витребування документів від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій визначений главою 15 КПК України і здійснюється у формі отримання тимчасового доступу до речей і документів.

Відповідно до частини 1 статті 159 КПК України тимчасовий доступ до речей і документів полягає у наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, можливості ознайомитися з ними, зробити їх копії та у разі прийняття відповідного рішення слідчим суддею, судом вилучити їх (здійснити їх виїмку).

При цьому частиною 2 статті 159 КПК України визначено, що тимчасовий доступ до речей і документів здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, суду.

Тобто право витребувати документи (отримувати тимчасовий доступ до речей і документів) у органів державної влади чи іншого суб'єкта можливе лише на підставі ухвали слідчого судді, суду.

Отже, витребуючи документи у службових осіб, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, ДФС завірені копії документів, службові особи зобов'язані керуватися конкретними нормами чинного законодавства і діяти у повній відповідності до вказаних законодавчих норм. Органи державної влади зобов'язані виконувати лише ті вимоги державних та правоохоронних органів права, підстави та спосіб реалізації яких чітко визначені в законі. Якщо ж вимоги державного чи правоохоронного органу не обґрунтовані конкретними нормами закону або суперечать їм, органи державної влади мають право не виконувати такі вимоги.

Висновки. Отже, кримінальним процесуальним законодавством України визначено вняткову такий порядок отримання доказів у розслідуванні обставин діяння з метою забезпечення здійснення судового контролю за правомірністю та обґрунтованістю вимог органів досудового слідства.

У зв'язку із зазначенням у суб'єктів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, виникає обов'язок надати завірені належним чином копії документів лише на виконання вимог ухвали слідчого судді про надання тимчасового доступу до речей і документів.

Враховуючи викладене та керуючись частиною 1 статті 19 Конституції України, зазначимо, що в суб'єктів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, не виникає обов'язку виконувати вимоги статті 93 КПК України.

Предметом подальших наукових досліджень має стати розроблення доповнень до законодавства України у сфері доступу та отримання інформації, а саме: Закону України «Про доступ до публічної інформації», змін до ст. 24 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», статті 93 Кримінального процесуального кодексу України у частині внесення положень щодо запитуваної інформації (копій документів), які не можуть бути надані розпорядником інформації (не можуть бути предметом розгляду запиту) в суб'єктах, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, та інших державних органів, а також посилення відповідальності перед законом осіб, які будуть ігнорувати зазначені положення.

Список використаних джерел:

1. Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-В [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 р. № 2939-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
3. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 № 2887-12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/2887-12>.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

5. Питання виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації : постанова Кабінету Міністрів України в Секретаріаті Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органах виконавчої влади» від від 25.05.2011 р. № 583 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/583-2011-%D0%BF>.

6. Халфина Р.О. Общее учение о правоотношении. М. : Юридическая литература, 1974.

7. Мацюк В.Я. Організаційно-правові засади інформаційного забезпечення управління органами податкової міліції. Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2003. – № 1. – С. 114–123.

УДК 342.9+355

САУНІН Р.Д.

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

На основі аналізу праць вчених та правових норм визначені деякі особливості сутності поняття «антитерористична операція». Досліджено нормативно-правову базу чинного законодавства щодо адміністративно-правового статусу Національної гвардії України під час проведення антитерористичної операції та окремі норми міжнародного гуманітарного права.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, антитерористична операція, Національна гвардія України, службово-бойова діяльність.

На основе анализа работ ученых и правовых норм определены некоторые особенности сущности понятия «антитеррористическая операция». Исследована нормативно-правовая база действующего законодательства относительно административно-правового статуса Национальной гвардии Украины во время проведения антитеррористической операции, а также отдельные нормы международного гуманитарного права.

Ключевые слова: административно-правовой статус, научно-педагогические работники, Национальная гвардия Украины, служебно-боевая деятельность.

On the basis of analysis of works of scientists and legal norms there are determined some features of the essence of a concept of “antiterrorist operation”. There is studied legal and regulatory framework of current legislation on administrative legal status of the National Guard of Ukraine during the antiterrorist operation and certain rules of international humanitarian law.

Key words: administrative legal framework, antiterrorist operation, National Guard of Ukraine, service and fighting activities.

Постановка проблеми. Події, які відбулися в Україні – Революція гідності, анексія АР Крим Російською Федерацією, проведення антитерористичної операції на сході країни, реформування суспільно-політичних відносин – вимагають суттєвих змін у воєнній організації держави, зокрема в Збройних Силах України, Національній гвардії України та інших військових формуваннях, створених відповідно до законів України.

© САУНІН Р.Д. – кандидат юридичних наук, викладач кафедри тактичної підготовки військ факультету № 2 – підготовки фахівців для Національної гвардії України (Національна академія внутрішніх справ)